

Metsäintiaani ja suomalainen Lännen valloitus hieman erilaisesta perspektiivistä

Juha Hiltunen

Ehkä monikaan ei tule ajatelleeksi, että suomalaisilla ja intiaaneilla olisi jotakin merkittävää historiallista tai kulttuurista yhtäläisyyttä. Jotain kuitenkin löytyy, kun Amerikan lännen valloitusta tarkastellaan hieman erilaisesta perspektiivistä. Toisaalta paljastuu, että juuri suomalaisten ja metsäintiaanien kanssakäyminen synnytti eräitä keskeisiä lännen valloituksen välineitä, jotka osaltaan sulautuivat siihen konventionaaliseen ja myyttiseen kokonaisuvaan, josta populaarikulttuuri käyttää nimitystä Villi Länsi.

Kun tarkastellaan suomalaisten ja intiaanien yhtäläisyyttä, on ensi alkuun tehtävä selvä kategorinen rajaus, joka koskee Amerikan alkuperäiskansojen kirjossa aivan tiettyä maantieteellistä osaa: Pohjois-Amerikan metsäintiaaneja ja nimenomaisesti ns. koillisalueen heimoja ja kulttuureita. Tämä alue muistuttaa luonnonolosuhteiltaan Fennoskandian ja Siperian metsäalueita järvineen ja jokeineen, jotka toimivat sen tärkeimpinä kulkureitteinä. Alue ulottui Kanadan Hudsonin lahdelta ja Nova Scotiasta etelään nykyiseen

Virginiaan ja Tenneseehen USA:ssa, ja lännessä se rajoittui suureen Mississippi-jokeen. Tällä alueella sijaitsevat niin Appalakkivuoret, Suuret Järvet kuin Ohion laakson muinoinen ”erämaa-paratiisi”.

Pohjois-Amerikan itäinen metsäseutu oli ennen euroamerikkalaisten invaasiota (ja näiden mukanaan tuomia tauteja) varsin väkirikasta aluetta. Tärkeimmät kieliryhmät olivat muskhogeeet, siouanit, irokeesit ja algonkinit. Lähinnä kaksi viimeksi mainittua asuttivat sitä metsäseutua, johon tämän artikkelin suomalaisuuden vertailukin liittyy. Ennen kuin käsittelemme näitä seikkoja tarkemmin, on aiheellista valottaa hieman tämän kulttuurikontaktin alkuasetelmia ja kehitystä.

Delawaret ja suomalaiset

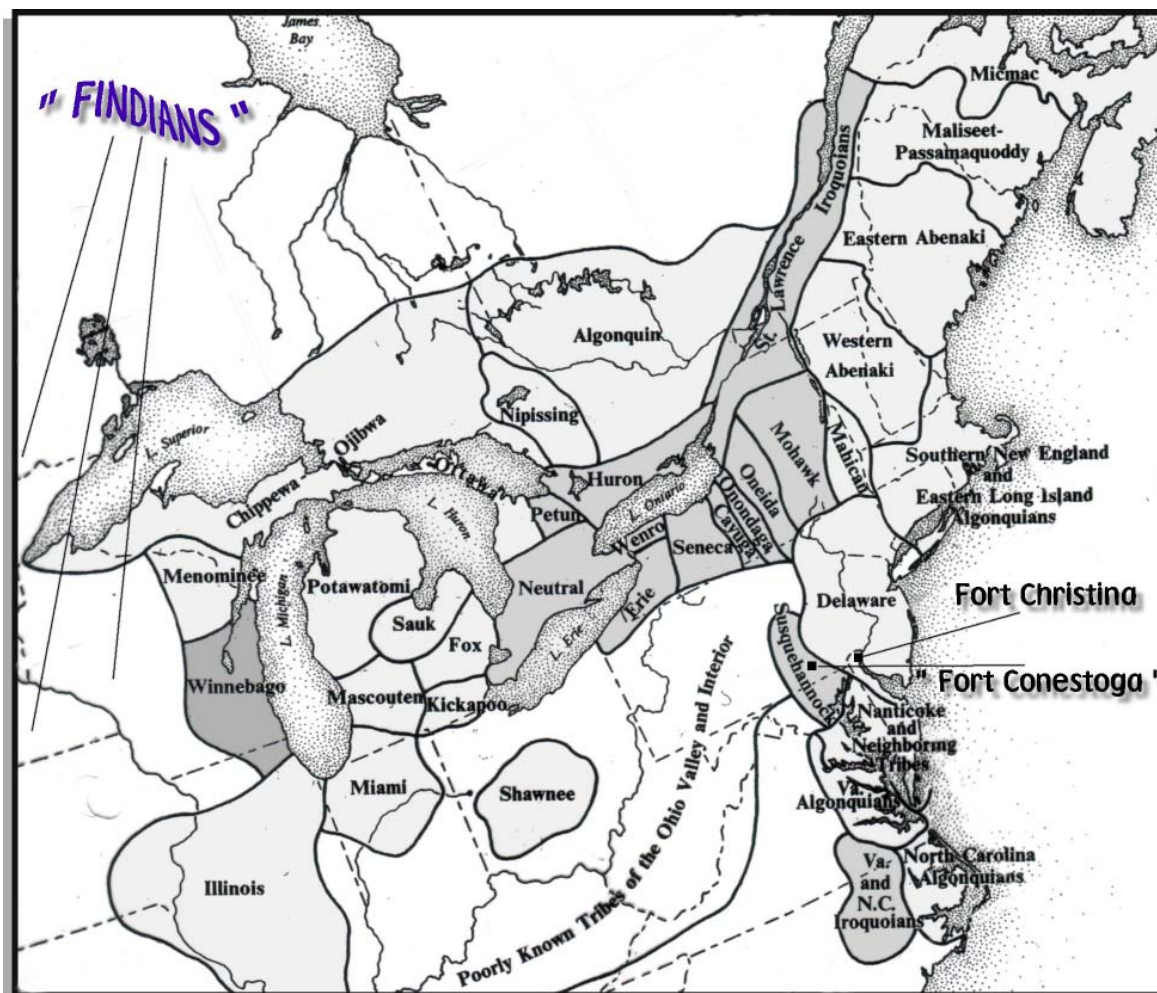
Kun Kalmare Nyckel – ja Fågel Grip nimiset ruotsalaiset laivat rantautuivat Delaware-lahdelle 26. maaliskuuta 1638, joukko lenape-intiaanien paikallisia päälliköitä kävi ensi kosketukseen tulokkaiden kanssa neuvotteluissa, jotka kuukauden kuluessa johtivat pienen maakaistaleen luovutukseen Delaware-joen länsirannalta läheltä Schuykillia (jonne myöhemmin perustettiin Philadel-

phia). Näin oli Uuden Ruotsin siirtokunta perustettu (Ilmonen 1916, 30-4; Widén 1962, 35-6).

Nimi Delaware juontuu Virginian kuvernöörin tittelistä De La Warresta, jonka mukaan edellä mainittu joki nimettiin jo 1610. Alueen intiaanit kutsuivat itseään Lenapewihituck ”Joen kansa” tai Lenni Lenape ”Oikeat ihmiset”. Heidät tunnettiin sittemmin historiassa paremmin nimellä ”delawaret”, vaikkakin myös ”lenapet” oli käytössä (Swanton 1979, 48-9; Flynn 2003).

Ensimmäisen retkikunnan mukana ei todennäköisesti vielä ollut suomalaisia. Heitä tuli mukaan seuraaville matkoille enenevässä määrin. Suomalaisia haluttiin siirtolaisiksi monistakin syistä, joista kenties tärkein oli heidän erityinen adaptaatio-ominaisuutensa näissä uusissa olosuhteissa. Suomalaiset olivat erämetsien raivajakansaa karheimmassa ja kestävimässä mielessä, toisin kuin useimmat ruotsalaiset, jotka – samankaltaisesta elinympäristöstään huolimatta – suosivat helpommin asutettavia seutuja ja kaupunkilaistuivat kernaammin kuin nämä jöröt ja hieman pelottavatkin naapurinsa. Suurin osa Uuden Ruotsin suomalaissiirtolaisista oli kotoisin Värmlannin metsistä, jonne heitä

*Juha Hiltunen, FT,
Amerikan alkuperäiskulttuurien
dosentti, Oulun yliopisto.*

Koillisterritorio ja metsäintiaanien kulttuurialue. Kartta: *Handbook of North American Indians*. Vol. 15. Northeast. Smithsonian Institution. Washington 1978 (p. ix). Alkuperäistä karttaa on hivenen tietokone-manipuloitu: latitudirajat on eliminoitu ja heimoalueita värisävytetty siten, että vaaleanharmaa kuvaa algonkinkielisten heimojen levinneisyyttä, keskiharmaa irokeesikieltä ja tummanharmaa siouankieltä. Karttaan on tehty myös seuraavat tekstilisäykset: Fort Christina, "Fort Conestoga" ja "Findians" sekä niiden viiteviivoitukset.

oli muuttanut ennen kaikkea Savosta (Ilmonen 1916, 39-48). Savolalaiset ja hämäläiset olivat niitä varsinaisia metsäsuomalaisia, jotka satojen vuosien ajan olivat tottuneet kamppailemaan ankarasti – ei vain vaativissa luonnonolosuhteissa – vaan myös vainolaisiaan vastaan, joita riitti niin idässä, pohjoisessa kuin lännessäkin. Karsimpaa uudisraivaaja-ainesta

olisi Euroopasta ollut vaikea löytää. Koska yhtä karskia väkeä oli vastassa Amerikan metsissä, olivat uudisasutuksen onnistumisen alkuedellytykset olemassa. Sen menestyminen jatkossa edellytti suomalaisten toista ominaisuutta: rehellistä toiseuden kunnioitusta sekä kykyä kommunikoida vieraseen kulttuuriin kuuluvien kanssa ennakkoluulottomasti ja

rauhanomaisessa hengessä. Tähän suomalaiset pystyivätkin tavalla, joka oli poikkeuksellista euroamerikkalaisen siirtolaisuuden historiassa.

Lenapet olivat suuri algonkinkielinen intiaaniheimojen ryhmittymä alueella, joka ulottui Hudsonvirralta Delaware-lahdelle nykyisen Pennsylvanian osavaltion itäosista New Jerseyhin ja De-

lawareen. Sen tärkeimmät alaryhmät olivat munsit, unamit ja unalachtigot (Goddard 1978, 213-5). Lähinnä viimeksi mainitut ”delawaret” olivat niitä, joihin suomalaisetkin tutustuivat. Heillä ei ollut yhtenäistä poliittista päällikkyyttä, joskin historiallisella ajalla eräät karismaattiset johtajat nauttivat laajaa kannatusta monien sen heimojen keskuudessa. Yksi tällainen oli legendaarinen Tamenund, joka solmi kveekari William Pennin kanssa kuuluisan maasopimuksen Shackamaxoniassa 23. heinäkuuta v. 1683. Tämä sopimus oli perustana Pennsylvanian valtion syntymiselle. Tamenundista puolestaan tuli Amerikan Yhdysvaltojen kansallispyhimys: Saint Tammany ja demokraattisen puolueen historiallinen ikoni (Dockstader 1977, 285-6).

Uudessa Ruotsissa suomalais-siirtolaiset asettuivat kuin luonnostaan siirtokunnan takametsiin, vasten rajaseutua, jonka takana olivat vain intiaanit. Toimeen kuitenkin tultiin yllättävän hyvin. Jostakin intuitiivisesta syystä nämä kaksi kansakuntaa ymmärsivät toisiaan aluksi jopa ilman yhteistä kieltä. On hyvin perusteltua olettaa, että eräs kulttuurinen yhteispiirre herätti keskinäistä luottamusta ja kiinnostusta, nimittäin sauna. Pohjois-Amerikan intiaanien hikoilumaja, ja erityisesti sen talomainen versio, jota mm. delawaret käyttivät, muistutti suomalaista saunaa tavattomasti niin rituaalisia kuin monia funktionaalisia aspektejaan myöten. On luultavaa, että uteliaisuus johti piankin vertaaviin kokeiluihin ja tässä sananmukaisesti lämpimässä hengessä solmittiin läheinen ystävyyden ja luottamuksen suhde, jo-

ka kantoi historiallista hedelmää enemmän kuin osattiin odottaa.

Suurin osa siirtokuntiin muuttavasta väestä oli miehiä. Luonnollinen uteliaisuus ja kanssakäyminen johtivat pian myös seksa-avioliittoihin. Niin suomalaiset kuin ruotsalaisetkin alkoivat avioitua intiaanityttöjen kanssa. Näillä keinoin myös sinetöitiin entistä lujempi luottamusside heimoihin, joista naiset olivat kotoisin. Opeteltiin toinen toistensa kieltä ja omaksuttiin kulttuurilainoja puolin ja toisin. Siirtolaiset alkoivat pukeutua nahkavaatteisiin ja suosia mieluummin keveitä mokkasiineja metsäkäynneillään kuin kankeita ja hiertäviä saappaita. Lenape-kielen oppimisella oli myös tärkeä kulttuuripoliittinen merkitys: sitä käytettiin laajalla alueella koko koillisessa Pohjois-Amerikassa yleisenä intiaanien välisenä kauppakielenä. Siitä on peräisin myös koko joukko kulttuurisia lainasanoja maailman kieliin: tomahawk, squaw, wigwam, hickori, skunkki ym.

Eräs merkillepantava piirre suomalaisten ja ruotsalaisten suhteessa intiaaneihin oli rauhanomaisuus. Kun intiaanit taistelivat hollantilaisia ja muita siirtokuntia vastaan 1640-50-luvuilla, oli Uuden Ruotsin koloniakin tosin vähällä ajautua mukaan konfliktiin. Tämän sodan riivaamat intiaanipartiot kävivät nimittäin rajaseudulla ohimennen muutaman suomalaisen ja ruotsalaisen uudisasukkaan kimppuun, niin että jokunen henki menetettiin (Ilmonen 1916, 73, Linderholm 1963, 68). Intiaaneilla oli tietenkin poliittis-kaupallisia intressejä ylläpitää hyviä ja rauhanomaisia suhteita Uuden Ruotsin siirtokuntaan,

ja kun hollantilaiset v. 1655 uhkasivat Uuden Ruotsin itsenäisyyttä, tekivät monet intiaanit eräitä kostoiskuja hollantilaisiin siirtokuntiin ja estivät jonkin aikaa heidän laivojensa rantautumisia. Suurvaltapoliitiikan lopullinen ratkaisu oli kuitenkin Uuden Ruotsin liittymisen Hollannin alaisuuteen pian tämän jälkeen (Widén 1962, 45-6).

Kulttuurilainakontribuutio Villiin Länteen

Siirtokunnan rajaseudun intiaanit kiinnittivät varmasti huomiota siihen määrätietoiseen ja tehokkaaseen tapaan, millä suomalaiset uudisraivaajat kävivät metsämaiden kimppuun. Metsiin tottuneet suomalaiset kaatoivat suuria puita, tekivät niistä tukevia taloja ja saivat raivioillaan viljansa kasvamaan yhtä hyvin kuin alkuperäisasukkaat. Menetelmä oli täsmälleen sama: kaskeaminen. Jo Värmlannissa suomalaiset olivat kaskenneet metsää Ruotsin kruunun kielloista huolimatta. Savostahan tämä taito oli peräisin (Ilmonen 1919, 15-17; Kero 1996, 21-22).

Suomalainen hirsimökki kulmasalvoksineen oli metsämaiden asumuksena yhtä esteettinen ja funktionaalinen kuin eskimoiglu Kanadan jääkentillä. Sen perusmuoto oli ikivanha Pohjoismaisissa, mutta näppärä salvostekniikka lienee todennäköisesti juuri suomensukuisten kansojen kehittämä. Peruspiirte oli verraten nopea rakentaa ja tarjosi tehokkaan suojan lähes kaikkea muuta paitsi tulta vastaan. Suomalais-ruotsalaisilta asutuksilta sen idea levisi sittemmin myös muualle, ensin Pennsylvanian kveekareille ja

myöhemmin länteen sitä mukaa kun rajaseutu eteni (Weslager 1969; Kero 1990, 8-9). Delawaret olivat ensimmäisiä intiaaneja, jotka omaksuivat sen wigwameiden sarnalle kyliinsä. Kun heidät karkotettiin Appalakkien takaiseen länteen 1700-luvun alussa, olivat delawaret ensimmäisiä, jotka veivät tämän hirsirakennustekniikan mukanaan Ohion maalle (Neely 2003).

Toinen niistä Uuden Ruotsin takamaiden intiaaniansoista, jotka kävivät rauhanomaisista kauppa- ja kulttuurivaihtoa suomalaisten ja ruotsalaisten kanssa, olivat susquehannockit. He puhuivat irokeesien kieltä, mutta olivat sotajalalla muita irokeeseja vastaan – niin kuin useimpia muitakin naapureitaan vastaan poikkeuksena vain lenapet

ja Uuden Ruotsin siirtokunta. He olivat vahvoja, kookkaita ja urhoollisia sutureita (Jennings 1978, 362-7). Heillä ei olisi ollut mitään vaikeuksia pyyhkäistä tämä pisuinen siirtokunta olemattomiin ja saman tien myös näitä suojelevat lenapet. Kyse olikin intiaanien taholta enemmän poliittisesta ratkaisusta kuin empatiasta. Juuri niihin aikoihin kuin Uusi Ruotsi perustettiin, aloitti viiden irokeesiheimon liitto valloituskampanjan Suurten Järvien ympäristössä – paljolti hollantilaisilta ostamiensa tuliaseiden voimin. Heidän ”salamasotansa” oli aikakauteen ja erä-

Uljaat ja hurjat susquehannockit kävivät lenapien ohella kauppaa ruotsalaisten kanssa mm. tuliaseista. Kuva: Gunnar Olofsson kirjassa *Indianklubbens årsbok nr. 2* (Linderholm 1962, 49).

metsäolosuhteisiin nähden hämmästyttävän tehokasta ja julmaa. Kokonaisia heimoja tuhottiin, vielä useimmat pakenivat kauas heidän tieltään – eräät aina Mississippin taakse. Etelässä ainoa kansa, jonka onnistui kerta toisensa jälkeen torjua heidän hyökkäyksensä, olivat susquehannockit. Heitä auttoivat selviytymään heidän ruotsalaisilta ostamansa tuliaseet ja suomalaisilta oppimansa hirsilinnointetekniikka.

Susquehannockien pääkylä oli nimeltään Conestoga. Sitä ympäröivät hirsivallit, mutta suomalaiset rakensivat siihen kulma- ja vä-

libastionit eli tornitukset, jotka oli tehty tehokkaalla ja vahvalla salvostuksella tukevista hirsistä.

Conestoga näyttikin oikeastaan ”Fort Conestogalta”. Se lienee ollut ensimmäinen lajissaan sitä linnaketyyppiä, joka on tullut tutuksi mm. lännenelokuvista. Irokeesien hyökkäykset kilpistyivät sen vallitukseen kerta toisensa jälkeen. Ja Uuden Ruotsin asukkaat saivat näiden suojelijoidensa ansiosta hetkellisesti ulkopoliittisen rauhan. (Linderholm 1962, 51-9).

Irokeesit voittivat lopulta susquehannockitkin, ja siirtomaa- ja intiaaniosien painopiste siirtyi rannikkoseudulta Appalakkien takaisiin maihin. Tämä Suurten Järvien alinen ns. Ohion maa tuli koko 1700-luvun ajaksi sen romantisoitun vanhan pioneirilännen tyyssijaksi, jossa vallan tasapaino intiaanien kuin euroamerikkalaisten kolonioiden välillä lopullisesti ratkaistiin.

Näissä suurissa sodissa ja verisissä kamppailuissa uudisasukkaiden elinehdoksi erämetsissä tulivat suomalaisten ja intiaanien (delawaret ja susquehannockit) kulttuurisen yhteistyön inspiroimat teknis-käytännölliset innovaatiot. Ennen muuta puolustus- ja asumusratkaisujen toteutuksessa sekä myös metsänraivaus- ja viljelytekniikoissa, joita ilman mikään uudisasutus ei olisi näissä olosuhteissa selviytynyt.

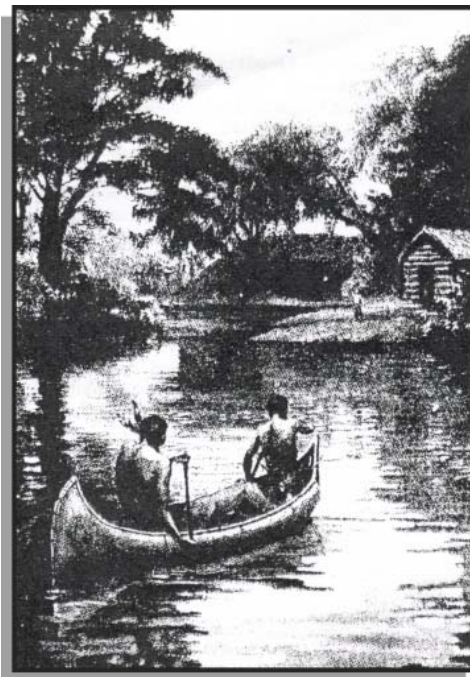
”Pääsy kielletty suomalaisilta ja intiaaneilta”

Isojen erämetsien miehet ovat samanlaisia. Olivatpa he Siperiasta, Savosta tai Saskatchewanista. Tila on, tau-wow, niin kuin Kanadan intiaanit sanovat (Valentin 1950). Yläjuoksulle on taitanut muuttaa naapuri, kyräilee epäluuloinen metsäsuomalainen kansallisissa kaskuissa. Salojen yksinäisyys voi olla yhtä spiritualistinen kokemus kuin loputtomat dyynit autiomaassa. Yksilölliset hengissä selviytymistaidot ovat kaiken edellytyksenä. Hengellinen maailma on useammin ”keskustelukumppanina” kuin ihmistoveri. Ankarissa oloissa toveriin täytyy pystyä luottamaan henkensäkin uhalli. Luottamus, rehellisyyden kunnioitus, avokätinen vähäisenkin omaisuuden jakaminen toverin kanssa, sitkeys ja sisu ankarissa olosuhteissa sekä itsehillintä ovat kaikki ominaisuuksia, jotka kehittyvät tällaisissa olosuhteissa.

Vähäpuheisuus ja jöröys ovat sen lieveilmiöitä. Verbaalisuus kehittyi ja inspiroituu väkijoukoissa, ei erämaiten yksinäisyydessä. Mutta silloin kun puhutaan, siitä tulee harvinaista herkkua, viihdettä, jota jaketaan kuunnella kärsivällisesti.

Metsässä saalistajan täytyy kulkea äänettömästi. Myös vihollinen voi yllättää meluisan joukon helposti. Mutta siinä, missä metsä on alkuasukkaalleen mahtava turvakoti lukemattomine piilopaikoineen, se on kammottava syöveri sinne eksyville. Tästä johtui, että

Pohjois-Amerikan metsäalueiden valloitus intiaaneilta kesti paljon kauemmin kuin tasankojen: 300 vs. 50 vuotta. Samasta syystä merkittävimmät intiaaniheimot voittivat taktisesti jokseenkin jokaisen taistelun (monesti vieläpä alivoi-

”Intiaanit tuomassa peuran myytäväksi uudisasukkaille”, sanotaan alkuperäisessä kuvatekstissä. Se on S. Ilmosen kirjassa *Delawaren suomalaiset* (1916), mutta tuohikanootti ja intiaanien ulkonäkö muistuttaa paremmin Suurten järvien ojibwoja, jotka niin ikään tulivat tunnetuksi läheisistä suhteistaan suomalaisten kanssa. Minnesotassa ja sen lähialueilla ojibwojen ja suomalaisten rotusekottuneita jälkeläisiä sanotaan nimellä ”Findians”. Kuva: Koivukangas, Olavi: *Delaware 350* (1988, 34).

maisina), johon valkoisten sota-voimat uskaltautuivat heitä vastaan metsissä (Hiisivaara 1950, 22-23). Siinä, missä suomalaiset ja intiaanit ovat kunnostautuneet esivanhempiansa maita tehokkaasti puolustavina patriootteina, he ovat tulleet tunnetuiksi

myös yksilöllisinä ”rettelöitsijöinä”. Miehistä kunniaa ja ylpeyttä on puolustettu auliisti kaksintaiteluissa, ja usein puukoin. Eteläpohjalainen puukkojunkkari on yhtä elävä stereotypia kuin skalpiveistä heiluttava intiaani.

Voidaan myös kysyä, kuinka paljon kummankin kohdalla viina vei liiankin helposti humalahakuisuuteen ja tilaan, jossa hillitty ja korrekti kulttuurinen habitus sai purkautua pois. Joka tapauksessa väkivaltaisuus oli näissä molemmissa ryhmissä niin yleistä, että esim. Minnesotassa, jossa asui paljon suomalaisia ja intiaaneja, saattoi tarinan mukaan kapakoissa olla kylttejä tekstein: ”Pääsy kielletty suomalaisilta ja intiaaneilta”.

Metsämaiten ankarat jylhät luonnonolosuhteet pakottivat niin yksilöllisten selviytymistaitojen opetteluun kuin yhteistyöhönkin. Näissä olosuhteissa vallitsi selkeä sukupuolten työnjako ja myös veraten hyvä tasa-arvo. Naiset saattoivat joissakin tapauksissa yltää johtaviinkin asemiin, ja heillä oli useimmiten määräysvalta kotipiirissä ja vapaus päättää avioitumisestaan ja erostaan. Miesten maailma oli erämaassa metsästäjänä ja satureina. Suomalaiset ja intiaanit kohtasivat lähinnä kahdella alueella Pohjois-Amerikassa: Delawaren siirtokunnassa ja sen ympäristössä ja Suurten järvien länsiosassa, erityisesti Minnesotassa. Seka-avioliittojen onnistumisen edellytyksenä oli luultavasti edellä mainittujen seikkojen ohella myös se poikkeuksellinen tapa, millä niin intiaanit kuin

suomalaisetkin tuon ajan historiallisen eetoksen huomioon ottaen suhtautuivat sukupuolten tasa-arvoisuuteen. Minnesotan ojibwaintiaanien ja suomalaisten jälkeläisiä kutsutaan nimellä ”Fidians”. Amerikan Yhdysvaltojen kansalliseepos ”Hiawathan laulu”, on rakennettu ojibwa- ja irokeesintiaanien myyttitarinoiden varaan suomalaisten Kalevalan innoittamana – runomittaa myöten.

Lopuksi on paikallaan kertoa eräs anekdoottinen tapaus nykyajalta intiaanien ja suomalaisten kohtaamisesta. Joitakin vuosia siten eräs Mainen osavaltiossa sijaitseva pieni abenaki-intiaanien reservaatti päätti hyödyntää alueensa metsäteknologisia resursseja ryhtyäkseen tuottamaan valmishirsimökkejä Pohjois-Amerikan markkinoille. He kilpailuttivat yhteistyökumppaneina ja konsultteina useita pohjoisamerikkalaisia ja eurooppalaisia yrityksiä. Kauppa päätettiin suomalaisyrityksen eduksi, vaikka rahtikustannukset Suomesta olivat suurimmat muihin kilpailijoihin nähden. Kun heimonvanhimmilta tiedusteltiin, mitkä seikat vaikuttivat suomalaisen yhteistyökumppanin eduksi, vastasivat he kokevansa suomalaiset rehellisempinä kuin muut; suomalaiset kohtelivat heitä tasavertaisemmin ”ja katsoivat puhuttaessa suoraan silmiin”.

Kirjallisuus

- Creating a Settlement in America/ Colonizing a New World: http://web54.k12.il.us/schools/hale/pgraf/creating_a_settlement_in_america.htm (17.2.2003).
- Dockstader, Frederick J.: Great North American Indians. Van Nostrand Reinhold Company. New York 1977.
- Flynn, Mary Ellen: Meaning of “Delaware”. Delaware Indian Discussion Board. Amazon.com. http://www.delawareindian.com/discussion/_disc1/0000004f.htm
- Gilbert, Martin: American History Atlas. Weidenfeld and Nicolson. London 1973.
- Goddard, Ives: Delaware. In Handbook of North American Indians. Vol. 15. Northeast. Smithsonian Institution. Washington 1978.
- Hiisivaara, Tapio: Intiaanit tulevat. WSOY. Helsinki 1950.
- Hiltunen, Juha: ”Ne jotka ovat niin kuin me”. Suomi-USA. 3/2005.
- Ilmonen, S.: Amerikan ensimmäiset suomalaiset. Suomalaisluterilaisen kustannusliikkeen kirjapaino. Hancock 1916.
- Ilmonen, S.: Amerikan suomalaisten historiaa. Osa I. Tekijän kustannuksella, Hancock 1919.
- Jennings, Francis: Susquehannock. In Handbook of North American Indians. Vol. 15. Northeast. Smithsonian Institution. Washington 1978.
- Kero, Reino: Finns in the New Sweden Colony. In Finnish Identity in America. Ed. By Auvo Kostiainen. Institute of History. University of Turku, Publication Nr. 11. Turku 1990.
- Kero, Reino: Suureen länteen. Siirtolaisuusinstituutti. Turku 1996.
- Koivukangas, Olavi (toim.): Delaware 350. Siirtolaisuusinstituutti. Turku 1988.
- Linderholm, Helmer: Susquehannockerna – Nya Sveriges beskyddare. Teoksessa: Indianklubbens årsbok nr 2. Söderström & Co. Förlagsaktiebolag. Helsingfors 1962.
- Linderholm, Helmer: Indianer som var svenskar. Teoksessa: Röd Mans Land. Indianklubbens årsbok. Söderströms & Co Förlagsaktiebolag. Helsingfors 1963.
- Lindeström, Per: Geographia Americae. Based on Surveys and Notes Made in 1654-1656. The Swedish Colonial Society, Philadelphia 1925.
- Neely, Jack: Homeplace. <http://www.appalachianlife.com/neely.htm> (17.2.2003).
- Niitemaa, Vilho (et al. eds): Old Friends – Strong Ties. Institute for Migration. Turku 1976.
- Swanton, John R.: The Indian Tribes of North America. Smithsonian Institution Press. Washington (1952) 1979.
- Valentin (Rislahti, Ensio): Tauwow. Matkani Kanadassa. Otava 1950.
- Weslager, C. A.: The Log Cabin in America: From Pioneer Days to the Present. N.J. Rutgers University Press, 1969. Reading in internet from this book compiled at the site: Reading 1: the Log Cabin Tradition. <http://www.cr.nps.gov/nr/twhp/wwwlps/lessons/4logcabins/4facts1.htm>
- Weslager, C. A.: The Delaware Indians. Rutgers University Press. New Brunswick 1972.
- Widén, Albin: Delawaresvenskar och indianer. Teoksessa: Indianklubbens årsbok nr 2. Söderström & Co. Förlagsaktiebolag. Helsingfors 1962.